

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 586 sahifa,
1-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining innovatsion pedagogik kompetentligini rivojlantirish mexanizmi	10
<i>Mirzaraxonova Maftuna Ibroximjon qizi</i>	
Elementlarini integratsiya qilish: nazariy va amaliy yondashuv	13
<i>Ne'matov Karimjon Shavkat o'g'li</i>	
O'qish savodxonligi darslarida kitobxonlik kompetensiyasini rivojlantirishning innovatsion yondashuvlari ...	19
<i>Mahmudova Shoirra Shavkat qizi</i>	
O'zbek milliy musiqasi asosida talablarda estetik did va ijro madaniyatini rivojlantirish metodikasi.....	25
<i>Gadoyeva Muborak Jumaqulovna</i>	
O'quvchilarning yozuv kompetensiyasini baholash mezonlarini takomillashtirish masalalari.....	30
<i>Abdurashidova Xafiza Abdurashidovna</i>	
Xurshid Do'st Muhammad qissalarida rivoyatchi strategiyasi.....	34
<i>Uzoqova Nargiza Yuldosh qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirishda innovatsion texnologiyalarining ahamiyati	37
<i>Eshpulatov Shakir Nabiyevich, Ahrorova Ozoda Amriddinovna</i>	
"Xonada o'simliklarni o'stirish" intellekt xaritasi (Mind Map) yordamida o'quvchilarda ekologik tarbiya va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish	41
<i>G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda amaliy mashg'ulotlarning tashkiliy-pedagogik jihatlari.....	46
<i>Joldasov Ixtiyor Suyundikovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda iqtisodiy tarbiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari	50
<i>N. Asadov</i>	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda kreativ kompetentlik va kasbiy muvaffaqiyat o'rtasidagi bog'liqlik mezonlari.....	53
<i>G. Xamidova</i>	
Gamifikatsiya elementlarining bakalavr talabalarini raqamli resurs yaratishga motivatsiyasiga ta'siri	56
<i>Maxkamova Dilshodaxon Xabibjon qizi</i>	
The Influence of Family Parenting Style on the Formation of Primary School Students' Personality	59
<i>Berdiyeva Mohloroyim Mirzohid qizi</i>	
Noto'liq oilalardagi onalarning tarbiyaviy uslublari va farzandlarining ijtimoiy-psixologik moslashuvi (O'zbekiston namunasida).....	64
<i>Ismoiljonov Ravshan Baxtiyor o'g'li</i>	
Raqamli pedagogika sharoitida interfaol ta'lim metodlari asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish.....	69
<i>Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna, Bekmuratova Muhayyo Uralbayevna</i>	
Matematika ta'limida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning metodik asoslari.....	73
<i>Mirzayeva Shahlo, Qodirova Muattar Ithom qizi, Rovshanova Yulduz Shovkat qizi</i>	
O'qishga motivatsiya tushunchasi uning nazariy-psixologik tahlili.....	77
<i>Azimova Rushana Zokirjon qizi</i>	
Oliy ta'lim talabalarida akademik prokrastinatsiyaning prediktorlari: akademik motivatsiya, umid va shaxs xususiyatlari	81
<i>Shodiboyev Shohruh Shuhrat o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi markazlar integratsiyasini ta'minlash metodikasi.....	86
<i>Qahhorova Sevara Alimardonovna</i>	
O'quvchi-yoshlarni virtual olam ta'siridan himoya qilishning nazariy asoslari.....	90
<i>Isayeva Gulii Parpiyevna, Ravshanov Umidjon Abdiqodir o'g'li</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik tafakkurni oshirishda mantiqiy masalalarning o'rni	93
<i>Xilvatova Go'zal Sultonovna</i>	
Pedagogika tarixini o'qitishda talabalarda tarixiy tafakkurni rivojlantirish	97
<i>Jurayev Bobomurod Tojiyevich</i>	
Bolalarda ona tilida tinglash hissini rivojlantirish usullari	101
<i>Nurmatova Muxlisa Akmal qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirish (Kahoot, Quizlet va Moodle platformalari misolida)	106
<i>Yusupova Shahnoza Abduxafizovna</i>	
Sport maktablarida 16–18 yoshli nayza uloqtiruvchi sportchi-qizlarda portlovchi kuchni rivojlantirish	111
<i>Tursunova Surayyo Botir qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida pedagog kadrlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlashda "Kasbiy rivojlanish kuni" va "Kasbiy rivojlanish soati" tadbirlari: amaliyot tahlili	115
<i>Gaffarov Azizjon Muhammadsaidovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining faoliyatini samarali tashkil etishning nazariy jihatlarini (Learning outcomes) asosida	124
<i>Rabbimova Shaxnoza Soyib qizi</i>	
Bo'lg'usi o'qituvchilarda axloqiy madaniyat fazilatlarini qaror toptirishning pedagogik mexanizmlari	128
<i>G'aniyeva Sayyora Saidmurod qizi</i>	
Yengil atletikachilarning musobaqa jarayonida tibbiy-pedagogik monitoringini takomillashtirish	132
<i>Mamadaliyev Abror Akbarjonovich</i>	
Sun'iy intellekt yordamida rus tilini o'qitish va uning samaradorligi	137
<i>Yagafarova Nazilya Rafailovna, Nazarov Sardor, Onorboyev Kamronbek</i>	
O'quvchilarda ilmiy dalillarni tahlil qilish va xulosa chiqarish kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi	142
<i>Baymurotova Mukaddas Xamdorovna</i>	
Ilmiy muxokamalarda pragmatik kompetentlikning roli	150
<i>Eshbo'riyeva Aziza Muhiddinovna</i>	
Talabalarda kognitiv-pragmatik kompetensiyalarni rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning mazmuni	155
<i>To'rabekova Aziza Mirzabek qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda motivatsiyani shakllantirishda interaktiv metodlarning o'rni	159
<i>Qamchibekova Roziyaxon Xasanboy qizi</i>	
Проблема разграничения понятий "концепт" и "понятие" в современной лингвистике: лингвосомиотический и когнитивно-дискурсивный анализ	164
<i>Якунина Ангелина Алишеровна</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida amaliy bezak san'ati naqsh elementlarini raqamli qayta ishlash va arxivlashtirish	169
<i>Jabbarov Rustam Ravshanovich</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining yozuv kompetensiyasini rivojlantirishda Design Thinking texnologiyasining metodik imkoniyatlari	176
<i>Amanbayeva Oydin Urazali qizi</i>	
Tez qalamchizgi mashqlarida psixologik-pedagogik yondashuvlarning ahamiyati	181
<i>Suyunov Navro'z Alisher o'g'li</i>	
Innovatsion yondashuv orqali bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini rivojlantirish konsepsiyasi	186
<i>Xalilov Lenar Shevketovich</i>	
Tarbiya fani asosida o'quvchilarda huquqiy kompetentlikni rivojlantirish imkoniyatlari	190
<i>Jumanova Xafiza Xoliqulovna</i>	
Samarqand arxitektura-qurilish instituti va shahar infratuzilmasi rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik (1950–1990-yillar)	195
<i>Abulqosimova Dildora Asrorovna, O'ralov Sodiqjon</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bor bolalar ta'limida ikkilamchi cheklovlarni kamaytiruvchi ta'lim texnologiyalari	199
<i>Qo'ziyeva Shahnoza Muhammadsoli qizi</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	O'quvchilarda milliy g'oya va mafkurani rivojlantirishda mumtoz musiqaning o'rni va ahamiyati 202 Baymanova Feruza Abralovna
	Ommaviy jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil etishning pedagogik asoslari 207 Xayitova Ulfatoy Tursunovna
	Yuqori sinf o'quvchilarida ijtimoiy faollikni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari 211 Turg'unboev Sirojiddin Faxriddinovich
	Muhandislik ta'limida Bernulli va Puasson taqsimotlarini texnologik jarayonlar misolida o'qitish metodikasi... 216 Qo'ziboyeva Nozima Yoqubjon qizi, Maxmanazarov Sardor Toirjon o'g'li, Saydullayev Asadbek Xayrullo o'g'li
	Психолого-педагогические основы обучения теме “производная” в курсе алгебры и начал анализа президентской школы 225 Шахноза Холмуродова Зоир кизи
	O'qish savodxonligi darslarida Bloom taksonomiyasi va 4K kompetensiyalarining integrativ modeli 234 Farsaxonova Mastura Jalol qizi
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim sifatini baholash mezonlari va monitoring tizimini takomillashtirish: indikatorlar asosidagi boshqaruv modeli 241 Jo'rayeva Dilrabo Kamoliddin qizi
	Maxsus mashqlar yordamida start tezligini oshirish metodikasi 244 Sitora Elova Axmatqulovna, Panjiyeva Gulzoda Eshdaviyat qizi
	Amudaryo foreli (Salmo trutta oxianus) O'zbekiston huddudida tarqalishi va ekologiya ta'siri..... 248 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xolmo'minova Sevinch Sirojiddinova, Qurbonazarova Marjona Zokirovna
	Suv va quruqlik muhitiga moslashgan amfibiyalarda adaptatsiya xususiyati 251 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Axmamatova Feruza Shamsiddin qizi, Qo'ldoshova Ruxshona Navro'z qizi
	O'zbekistonda tarqalgan kaptarsimonlar xilma-xilligi, ularni tarqalishi, biologik xususiyatlari va amaliy ahamiyati 255 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xolmo'minova Jasmina Baxtiyor qizi, Saidova Dilnoza Rustamovna
	Surxondaryo viloyatidagi qo'lqanotlilar turlarining morfologik tasnifi va hududiy farqlari 259 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Yarashova Sarvara Islomovna, Bahromova Shahzoda Abduqodirovna
	Игровые технологии как средство активизации коммуникативной деятельности учащихся на занятиях по русскому языку 267 Халикова Гульбахор Исановна
	Yoshlarni pedagogik kasbga yo'naltirish ishlarini o'rganishning konseptual va metodologik asoslari 270 Matkarimova Muxabbat Abuovna
	O'qish savodxonligini baholovchi topshiriqlar turlari 277 Rasulova Mushtariybonu
	Qoraqalpog'istonning shimoliy tumanlaridagi bolalarda tashqi nafas olish tizimi xususiyatlari 281 Orazbaeva Navbaxor Mratbaevna
	“Kompyuter tarmoqlari” fanini o'qitishda dasturiy-didaktik vositalardan foydalanish 285 Muqimov Shahzodbek Ixtiyor o'g'li
	Yangi O'zbekiston: yangilanish va taraqqiyot omillari (Qashqadaryo viloyati misolida)..... 288 Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, Safarova Sevara Saloxiddinovna
	Raqamli ta'lim strategiyalaridan foydalanib o'qish samaradorligini oshirish 294 Narzullayeva Gulzira Xayrullo qizi, Abdusottarova Farog'at Olimjon qizi
	Oliy ta'limda “Zoologiya” kursini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida o'qitish metodikasini takomillashtirish (“umurtqali hayvonlar” misolida)..... 299 Xonnazarova Mamlakat To'lqinovna
	Oliy ta'lim muassasalarida ommaviy sportni rivojlantirish strategiyalari 303 Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li
	Accommodating a Teenage English Learner With Tourette-Related Stammering in Uzbekistan State Multilevel Test Preparation: A Single-Case Study 307 Yulduz Sultanova
	Yengil atletikada to'siqlar osha yugurish texnikasini takomillashtirish va o'rgatish uslubiyati 313 Charyev Ulug'bek Abdujabbarovich, Radjabov Jaxongir Furkatovich

The Interaction of Language and Culture in Intercultural Conflict Communication	317
Gulnoza Khushnazarova	
O'smir shaxsida o'zini o'zi tushunish psixologik muammo sifatida.....	321
Mahmudov Abdurasul	
O'quvchilar nutqida milliy-madaniy leksik birliklarni qo'llashga o'rgatishda semantikashtirish	325
Tursunova Javhar Bakir qizi	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida boshlang'ich ta'limda matematik madaniyatni shakllantirish: Qori Niyoziy merosi asosida.....	329
Axmedova Nargiza Toychibekovna	
A2 darajadagi o'quvchilarda kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda adaptiv yondashuvning roli	333
Nezametov Zuxra Axmadovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik kasbga ijodiy munosabatni tarbiyalashning nazariy asoslari.....	336
Axmatov Ibrohimjon Furqat o'g'li	
Voyaga yetmaganlar profilaktikasida maktab, oila va mahalla hamkorligining zamonaviy holati va diagnostikasi	340
Japparbergenova Indira Bayramovna	
Yuqori sinf o'quvchilarining ijtimoiy va intellektual kompetensiyalarini rivojlantirishni pedagogik tizimini takomillashtirish	344
Amankosova Dinara Gabitovna	
Innovatsion usullar vositasida maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalar nutqini rivojlantirish.....	348
Mamatova Aziza Bo'riboyevna	
Dzyudoning olimpiya o'yinlaridagi o'rni va ahamiyati	353
Jaxongir O'razbayev Temur o'g'li	
Umumta'lim maktab o'quvchilarida milliy va umuminsoniy qadriyatlarga integratsiyalashgan harbiy tarbiyaning ilmiy-nazariy asoslari.....	356
A'zamov Inom Salimjonovich	
The Role of Digital Platforms in Developing Students' Independent Learning Competency.....	360
Jo'rayeva Zamira Ishmuminovna, Uraqova Shaxlo Turdiyevna	
Shaxsiy ta'lim trayektoriyasi tushunchasining pedagogik-psixologik mohiyati	365
Toshpo'latov Olim Panjiyevich	
"Ilk qadam" davlat o'quv dasturi asosida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyat markazlarining ta'lim jarayonlarini tashkil etish	370
Bektemirova Asilabonu Akmal qizi	
Kreativ ta'lim texnologiyalari asosida talabalarda innovatsion kompetensiyalarni shakllantirish metodikasini takomillashtirish	374
Sariboyev Nurali Abdunazarovich	
Bolalarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar va yosh xususiyatlari	378
Erkinboyev Muhammadqodir Nodirbek o'g'li	
Tasviriy san'at darslarida eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish.....	383
Xushvaqtov Abror Doniyor o'g'li	
Raqamli ta'lim muhitida zamonaviy o'qitish metodlari va interaktiv texnologiyalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	387
Murodova Dilafro'z Matmurod qizi, Sattarova Bibijon Muzaffar qizi, Bekmurodova Muhayyo Uralbayevna	
Kredit-modul tizimida o'quv-me'yoriy hujjatlarni takomillashtirish borasidagi milliy va xorijiy tajribalar	391
Aralova Maxsuma Abdurahmonovna	
Yuqori sinf o'quvchilariga chet til o'qitish va o'rgatishda motivatsiyaning o'rni xususida.....	396
Atadjanova Shaxnoz Abbasovna, Ismoilova Feruza Salimjon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda innovatsion metodlar	400
Axmedova Fayziniso Otabek qizi	
Bo'lajak pedagoglarning uzluksiz amaliy faoliyatida professional salohiyatini rivojlantirish yo'llari	403
Habibullayeva Muxlisaxon Yorqinjon qizi	

Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak texnologiya o'qituvchilarining PR kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi.....	406
<i>J. B. Jumabayev</i>	
Raqamli pedagogika sharoitida interfaol ta'lim metodlari asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish.....	412
<i>Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna, Bekmuratova Muhayyo Uralbayevna</i>	
Biologiya ta'lim jarayonida ilg'or hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash.....	416
<i>Mo'minov Dilshod Yaxshiboy o'g'li</i>	
Oliy ta'limda masofaviy ta'limning pedagogik-psixologik xususiyatlari	420
<i>Mutalibova Muqaddasxon Abdunabi qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda raqamli platformalar orqali kiberxavfsizlik madaniyatini shakllantirish	423
<i>Nazaratova Dilshoda Umarali qizi, Saminjonova Sevaraxon Axmadjon qizi, Abdihakimova Muqaddas Fahridinova, Matsapayeva Nigora Satbay qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining etnopedagogik kompetentligini shakllantirishda milliy hunarmandchilik va xalq amaliy san'atining didaktik imkoniyatlari	428
<i>Pardayeva Gulchexra Safarovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning bilish kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari	432
<i>Qipchaqova Sevinchxon Farxodjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim boshqaruvida ERP tizimlarini integratsiyalashning proaktiv modeli.....	436
<i>Raxmatillayev Oyatillo Zikrillayevich</i>	
Maktabgacha ta'limda rivojlantiruvchi markazlarni tashkil etish va loyihalashtirish	439
<i>Sadikova Shoista Akbarovna, Yangiboyeva Salomat Samandarovna, Yangiboyeva Sevinch Samandarovna</i>	
Milliy hunarmandchilik buyumlarini yasash orqali o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantirish	442
<i>Xayitov Jonibek Xolboboyevich, Nabijonova Nilufar Nabijon qizi</i>	
Futbol o'yinida to'pga kalla bilan zarba berish.....	446
<i>Xolmaxmatov Boburjon Musurmon o'g'li</i>	
Сравнительно-типологический анализ юмора и гуманизма в творчестве Гафура Гуляма и Марка Твена.....	451
<i>Абдумунинова Махлиё</i>	
Особенности фонетико-фонематической речи (качественные и количественные) у младших школьников с речевыми расстройствами.....	453
<i>Заирова Н. Б.</i>	
Informatika ta'limida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning metodik asoslari	459
<i>Toshmurodova Gulsevar Bekmurod qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash samaradorligini oshirishda innovatsion hamkorlik modelining ahamiyati	464
<i>Jo'rayeva Mohigul Avazbek qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlashda boshqaruv mexanizmlarining samaradorligi	468
<i>Nazirova Guzal Malikovna</i>	
Oilada bolani tarbiyalashning innovatsion yondashuvlari va ularning samaradorligi.....	474
<i>Sultonova Nurxon Anvarovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy moslashuvni ta'minlashda rivojlantiruvchi muhitning ahamiyati...	478
<i>Valijonova Bibirobiyaxon Numonjon qizi</i>	
Raqamlashtirish muhitida o'smirlarning o'zini o'zi anglashining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	482
<i>Ortiqova Malika Odiljon qizi, Xolbekova Dinora Faxriddin qizi</i>	
Boshlang'ich sinf matematika ta'limida innovatsion yondashuvlar asosida fikrlash kompetensiyalarini shakllantirish.....	486
<i>Ermamatova Maftuna Ermamatovna, Shamsiyeva Mohinur Kaxramonovna</i>	
"Lifelong learning" konsepsiyasi asosida bo'lajak o'qituvchining shaxsiy sifatlarini rivojlantirish mexanizmlari	490
<i>Hakimova Nargiza Supxonovna</i>	
Barqaror transport tizimlarini loyihalash kompetentligining tuzilmasi: komponentlar, mezonlar va indikatorlar.....	495
<i>Abduraxmanov Ravshan</i>	

Generativ sun'iy intellekt vositalarining oliy ta'lim talabalarining tanqidiy tafakkuriga ta'siri	500
<i>Ikromov Oybek Ibrogimovich</i>	
Efferent afaziya nutq nuqsoni bo'lgan bemorlar bilan olib boriladigan logopedik rehabilitatsiya ishlar tizimi ..	505
<i>Turdaliyeva Shahlo Husnitdinovna</i>	
Autizm sindromli bolalar bilan ishlashda pedagog va oila hamkorligini ta'minlash mexanizmlari	510
<i>Babayeva Azizabonu Hamidjon qizi</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarda nutqiy muloqotni rivojlantirishning ilmiy-uslubiy yondashuvlari	515
<i>Muhammadjonova Dilafuz Farhodjon qizi</i>	
Ijtimoiylashuvning pedagogik kategoriya sifatida rivojlanishining mazmuni va dinamikasi	519
<i>Madayeva Muqaddas Baxtiyor qizi, Namozov Diyorbek Baxtiyor o'g'li</i>	
Globalashuv sharoitida talaba-yoshlarning intellektual migratsiyadagi o'rni.....	526
<i>Eshonjonov Bobir Zafarjonovich</i>	
O'smir qizlarda qad-qomat shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar	530
<i>Uraimov Sanjar Ro'zmatovich, Abdullayeva Maxbuba</i>	
O'qish savodxonligini rivojlantirishda matn bilan ishlashning didaktik imkoniyatlari	534
<i>Qayumova Shoxsanam To'liqin qizi</i>	
Harbiy xizmatchilarni fuqarolik jamiyatiga ijtimoiy-psixologik reintegratsiya qilish jarayonida zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etishning pedagogik-psixologik mexanizmlari va determinantlari	538
<i>Ikmattullayev G'. Z.</i>	
Raqamli muhitda kechiktirish (prokrastinatsiya) odatlari va ularning shaxsiy moliyaviy qarorlar sifatiga ta'siri.....	544
<i>Sultanova Saida Muhiddin qizi, Nematova Mahliyo Solijon qizi</i>	
Yoshlar ijtimoiylashuvi jarayonida oila va ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlik mexanizmlari.....	548
<i>Sultanova Saida Muhiddin qizi, Musajonov Ulug'bek Ro'ziboy o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida mediaresurslardan foydalanish orqali o'quvchilarning fikrlash faolligini oshirish.....	551
<i>Bozorboyeva Muhabbat Tohirjon qizi</i>	
Adabiyot darslarida loyiha asosida ta'lim texnologiyalarini qo'llashning didaktik va metodik asoslari (5-sinf misolida)	556
<i>Azimjonova Shahnoza Dilshodbek qizi</i>	
4K modelini rivojlantirishda "Teskari sinf" (Flipped Classroom) texnologiyasining o'rni va ahamiyati	562
<i>Doniyorova Dildora Nuritdin qizi</i>	
4S festivali orqali Prezident maktablari pedagog va hodimlarida sog'lom turmush madaniyatini shakllantirish	566
<i>Ibragimov Shuhratbek</i>	
Ergashgan qo'shma gapli maqollarning komponental xususiyati	571
<i>Xoliqova Nasiba Anvar qizi</i>	
Как через счёт и движение формировать здоровье с точки зрения педагогики восточного возрождения	574
<i>Алиходжаева Р., Калауова М.</i>	
Kurashchilarda musobaqa davrida stressga chidamlilikni shakllantirish	578
<i>Umadurdiyev Bahodir Xolmamatovich, Komilov Aziz Xoshimovich</i>	
Значение педагогической культуры в решении проблем подготовки преподавателей русского языка в высшем образовании	581
<i>Худайбердиева Дильфуза Мухтаровна</i>	

IJTIMOIYLASHUVNING PEDAGOGIK KATEGORIYA SIFATIDA RIVOJLANISHINING MAZMUNI VA DINAMIKASI

Madayeva Muqaddas Baxtiyor qizi
 Termiz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Namozov Diyorbek Baxtiyor o'g'li
 Termiz davlat pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya: Ijtimoiylashuv shaxsni ijtimoiy munosabatlar, normalar, qadriyatlar, madaniy amaliyotlar, kommunikativ shakllar hamda faoliyatga asoslangan o'zaro ta'sir usullari tizimiga integratsiya qilish jarayonini ifodalovchi integrativ pedagogik kategoriya sifatida talqin etiladi. Tadqiqotning dolzarbligi zamonaviy sharoitlarda ijtimoiylashuvning faqat bolaning ijtimoiy muhitga moslashuvi sifatida emas, balki boshqariladigan, gumanistik yo'naltirilgan va subyektiv rivojlanuvchi jarayon sifatida namoyon bo'lishi bilan belgilanadi. Mazkur jarayon ta'lim, oilaviy, madaniy hamda raqamli muhitda amalga oshadi. Tadqiqotda ijtimoiylashuvning pedagogik talqini sotsiologik va psixologik yondashuvlardan farqlanishi asoslab berilgan. Pedagogik yondashuv nafaqat ijtimoiy normalarni o'zlashtirish va muhitga moslashishni, balki shaxsning ijtimoiy, madaniy, kommunikativ va raqamli faoliyat subyektii sifatida rivojlanishiga xizmat qiluvchi maxsus tashkil etilgan pedagogik qo'llab-quvvatlashni ham nazarda tutadi.

Kalit so'zlar: ijtimoiylashuv, pedagogik kategoriya, ta'lim, ta'lim muhiti, shaxsning ijtimoiy rivojlanishi, pedagogik mexanizmlar, subyektivlik, raqamli ijtimoiylashuv.

Abstract: Socialization is interpreted as an integrative pedagogical category reflecting the process of integrating an individual into a system of social relations, norms, values, cultural practices, communicative forms, and activity-based methods of interaction. The relevance of the study is determined by the fact that, under modern conditions, socialization is understood not only as a child's adaptation to the social environment, but also as a managed, humanistically oriented, and subjectively developing process taking place within educational, familial, cultural, and digital environments. The study substantiates the distinction between pedagogical interpretations of socialization and sociological or psychological approaches. The pedagogical approach emphasizes not only the assimilation of social norms and adaptation to the environment, but also specially organized pedagogical support aimed at developing the individual as a subject of social, cultural, communicative, and digital activity.

Key words: socialization, pedagogical category, education, educational environment, social development of the individual, pedagogical mechanisms, subjectivity, digital socialization.

Аннотация: Социализация рассматривается как интегративная педагогическая категория, отражающая процесс интеграции личности в систему социальных отношений, норм, ценностей, культурных практик, форм коммуникации и способов взаимодействия, основанных на деятельности. Актуальность исследования определяется тем, что в современных условиях социализация понимается не только как адаптация ребёнка к социальной среде, но и как управляемый, гуманистически ориентированный и субъективно развивающийся процесс, реализующийся в образовательной, семейной, культурной и цифровой среде. В исследовании обосновано отличие педагогического подхода к социализации от социологических и психологических концепций. Педагогический подход акцентирует внимание не только на усвоении социальных норм и адаптации к окружающей среде, но и на специально организованной педагогической поддержке развития личности как субъекта социальной, культурной, коммуникативной и цифровой деятельности.

Ключевые слова: социализация, педагогическая категория, образование, образовательная среда, социальное развитие личности, педагогические механизмы, субъектность, цифровая социализация.

KIRISH

Ijtimoiylashtirish muammosi pedagogik bilimlar tizimida barqaror o'rin egallaydi, chunki u shaxsiy rivojlantirish, tarbiya, ta'lim, madaniy uzluksizlik va bolaning ijtimoiy hayotga qo'shilishi o'rtasidagi bog'liqlikni ochib beradi. Pedagogikada ijtimoiylashuvni faqat shaxsning jamiyatga tabiiy moslashuvi sifatida ko'rib bo'lmaydi. U ijtimoiy tajriba, xulq-atvor normalari, qadriyat yo'nalishlari, muloqot usullari, jamoaviy faoliyat shakllari va shaxsiy o'zini o'zi belgilash mexanizmlarini maxsus tashkil etilgan holda egallashni nazarda tutadi. Shu sababli ham ijtimoiylashuv ta'limdan tashqaridagi jarayon emas, balki uning muhim xususiyatlaridan biri hisoblanadi.

Zamonaviy tadqiqotlar ijtimoiylashuvning an'anaviy tushunchalarini qayta ko'rib chiqish zarurligini tobora ko'proq tan olmoqda. Klassik sotsiologik tushunchalarda u asosan shaxsning ijtimoiy rollar va normalar tizimiga integratsiyalashuvi sifatida talqin qilingan bo'lsa, pedagogika fanida uning ta'limga asoslangan, faoliyatga asoslangan va subyektiv tabiati alohida ta'kidlanadi. Bolalar nafaqat o'rnatilgan xulq-atvor modellarini qabul qiladilar, balki tanlash, o'zaro ta'sir o'tkazish, ijtimoiy vaziyatlarni baholash, munosabatlarni o'rnatish hamda guruh hayotida mas'uliyatli ishtirok etish usullarini ham o'zlashtiradilar. Shu ma'noda ijtimoiylashuv ta'limga yaqin bo'lsa-da, u bilan to'liq mos kelmaydi: ta'lim maqsadli pedagogik mexanizm bo'lsa, ijtimoiylashuv shaxsning turli muhitlarda ijtimoiy tajribasini shakllantirishning kengroq jarayonini qamrab oladi.

Ilmiy muammo pedagogika, psixologiya, sotsiologiya va ta'lim amaliyotida ijtimoiylashuvni talqin qilishdagi izchillikning yetarli emasligidadir. Sotsiologiyada ijtimoiylashuv ko'pincha ijtimoiy normalar va rollarni qayta tiklash orqali, psixologiyada shaxs, o'ziga xoslik, o'zini o'zi idrok etish va shaxslararo aloqalarni rivojlantirish orqali, pedagogikada esa bolani ijtimoiy ahamiyatga ega faoliyatga ta'lim vositasida uyushgan holda kiritish orqali talqin qilinadi. Natijada bir xil tushuncha turli tadqiqot yondashuvlarida qo'llanilib, ijtimoiylashuvning izchil pedagogik modelini yaratishni murakkablashtirmoqda.

Zamonaviy ta'lim muhiti ushbu qarama-qarshilikni yanada kuchaytirmoqda. Bolalarning ijtimoiylashuvi nafaqat maktabda, oilada va tengdoshlar guruhlarida, balki raqamli muhitda ham sodir bo'lmoqda. Mazkur muhitda muloqot, o'zini o'zi aniqlash, ishtirok etish, hamkorlik va ijtimoiy taqqoslashning yangi shakllari yuzaga kelmoqda. Raqamli ijtimoiylashuv bo'yicha tadqiqotlar internetning o'quvchilar xulq-atvor stereotiplari, qadriyatlariga yo'naltirilganligi, muloqot shakllari va ijtimoiy farovonligiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi [3: 5; 6; 7]. Natijada pedagogika endilikda ijtimoiylashuvni faqat an'anaviy ta'lim muassasalari doirasida ko'rib chiqa olmaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ijtimoiylashuv masalasi pedagogika, sotsiologiya va psixologiya fanlarida keng tadqiq etilgan bo'lib, uning pedagogik kategoriya sifatidagi mazmuni shaxsning ijtimoiy tajribani egallashi, ijtimoiy munosabatlarga kirishishi va jamiyat qadriyatlarini o'zlashtirishi bilan bog'liq holda talqin qilinadi.

G.H. Mead ijtimoiylashuvni shaxsning "Men" konsepsiyasi va ijtimoiy muhit o'rtasidagi o'zaro ta'sir mahsuli sifatida izohlaydi [1].

P.L. Berger va T. Luckmann esa ijtimoiylashuvni inson tomonidan ijtimoiy reallikni o'zlashtirish va qayta ishlab chiqish jarayoni sifatida baholaganlar [2].

U. Bronfenbrenner tadqiqotlarida shaxs rivojlanishi ekologik tizimlar orqali asoslanib, bolaning oilaviy, maktab va ijtimoiy muhit bilan o'zaro bog'liqligi ijtimoiylashuvning muhim omili ekanligi ko'rsatib berilgan [3].

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda ijtimoiylashuvning raqamli muhit bilan bog'liq jihatlari alohida ahamiyat kasb etmoqda. T.P. Prosvetova va A.A. Ugryumova ijtimoiy ta'limni zamonaviy ijtimoiy-pedagogik nazariyalarning asosiy kategoriyalaridan biri sifatida tahlil qilib, ta'lim muhiti shaxsning ijtimoiy rivojlanishida hal qiluvchi omil ekanligini ta'kidlaydilar [4].

M.M. Knissarina, A.D. Syzdykbayeva va hammualliflar talabalarning raqamli ijtimoiylashuvi kasbiy tayyorlarlik jarayonida kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish bilan uzviy bog'liqligini asoslaganlar [5].

A. Stornaiuolo hamda H.T. Gebremariam, P. Dea va M. Gonta tadqiqotlarida esa ijtimoiy tarmoqlarning o'smir va talabalar ijtimoiylashuviga ta'siri, ayniqsa, shaxslararo muloqot va raqamli identifikatsiya shakllanishidagi roli ochib berilgan [6; 7].

Ijtimoiylashuvning pedagogik mexanizmlari va xavf omillari ham ilmiy adabiyotlarda keng yoritilgan. A. Igibayeva, D. Erbolatuly va G. Turarova kiberijtimoiylashuvning ijobiy hamda salbiy jihatlarni tahlil qilib, raqamli muhitda pedagogik nazorat va qo'llab-quvvatlash zarurligini qayd etadilar [8].

A.S. Xodaev internet ijtimoiylashuvining salbiy ta'sirlariga qarshi shaxsiy tayyorgarlikni shakllantirishning pedagogik vositalarini ishlab chiqqan [9].

V. Kobilchenko va I. Omelchenko tadqiqotlarida esa maxsus ta'lim ehtiyojlariga ega o'smirlarning ijtimoiylashuvida psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlashning integrativ texnologiyalari muhim omil sifatida baholangan [10].

Mazkur ilmiy qarashlar ijtimoiylashuvning zamonaviy pedagogik talqinida shaxsning faolligi, refleksiya, kommunikativ tajribasi va raqamli muhitdagi ishtiroki muhim o'rin tutishini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot nazariy va analitik xususiyatga ega bo'lib, ijtimoiylashuvni fanlararo, ammo pedagogik jihatdan o'ziga xos tushuncha sifatida o'rganishga imkon beradigan usullar kombinatsiyasiga asoslangan. Ilmiy adabiyotlarning nazariy tahlili pedagogika, ijtimoiy pedagogika, rivojlanish psixologiyasi, ta'lim antropologiyasi va

raqamli tadqiqotlarda ijtimoiylashuvni o'rganishning asosiy yo'nalishlarini aniqlash uchun qo'llanildi. Ijtimoiylashuvni tarbiya, ijtimoiy rivojlanish, ta'lim muhiti, raqamli o'zaro ta'sir va pedagogik qo'llab-quvvatlash bilan bog'laydigan tadqiqotlarga alohida e'tibor qaratildi.

"Ijtimoiylashtirish" tushunchasini aniqlashtirish maqsadida kategorik tahlil metodidan foydalanildi. Ushbu metod ijtimoiylashuvni moslashish, ta'lim, rivojlanish, madaniylashuv, identifikatsiya, ijtimoiy o'rganish va ijtimoiy tarbiya kabi tushunchalardan farqlash imkonini berdi. Pedagogik kontekstda ijtimoiylashuv oddiy normalarni o'zlashtirish jarayoni sifatida emas, balki shaxsning ijtimoiy munosabatlar tizimida harakat qilish, qadriyatlarga asoslangan qarorlar qabul qilish hamda hamkorlikdagi faoliyatda ongli ravishda ishtirok etish qobiliyatini rivojlantirish jarayoni sifatida talqin qilindi.

Ijtimoiylashuvning sotsiologik, psixologik va pedagogik talqinlari o'rtasidagi farqlarni aniqlash uchun qiyosiy-pedagogik tahlil qo'llanildi. Tahlil natijasida sotsiologik yondashuv ijtimoiylashuvning institutsional va me'yoriy jihatlari uchun berishi, psixologik yondashuv o'ziga xoslik, motivatsiya, o'ziga ishonch va shaxslararo munosabatlarning rivojlanishiga e'tibor qaratishi, pedagogik yondashuv esa ijtimoiy tajribani egallash jarayonida shaxsning uyushgan pedagogik qo'llab-quvvatlanishiga asoslanishi aniqlandi.

Tizimli yondashuv ijtimoiylashuvni individual, shaxslararo, guruhli, institutsional, sotsiomadaniy va raqamli darajalarni qamrab oluvchi ko'p darajali jarayon sifatida tushunishga imkon berdi. Faoliyatga asoslangan yondashuv orqali ijtimoiylashuv bolaning ta'limiy, o'yin, kommunikativ, loyihaviy, mehnat, tadqiqot va ijtimoiy ahamiyatga ega faoliyatlarda ishtiroki orqali rivojlanishi asoslab berildi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv esa ijtimoiylashuvni bolaning tashqi normalarga bo'ysunishi sifatida emas, balki uning faolligi, mustaqilligi, mas'uliyati va refleksiv tanlov qobiliyatining rivojlanishi sifatida talqin qilish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ijtimoiylashtirish pedagogik kategoriya sifatida shaxsning ijtimoiy tajriba, normalar, qadriyatlar, xulq-atvor modellari, muloqot usullari va ijtimoiy munosabatlar tizimiga qo'shilishini ta'minlaydigan o'zaro ta'sir shakllarini egallash jarayonini anglatadi. Biroq bu konsepsiyaning pedagogik o'ziga xosligi shundaki, ijtimoiylashuv nafaqat atrof-muhit ta'sirining natijasi sifatida, balki maqsadli pedagogik qo'llab-quvvatlash jarayoni sifatida ham qaraladi. Shu nuqtayi nazardan, bola ijtimoiylashuv ta'sirining passiv obyekti emas. U faoliyat bilan shug'ullangani, munosabatlarga kirishadi, normalarni o'rganadi, ularni o'zaro ta'sir orqali sinab ko'radi, tashqi talablarni o'z ma'nolari bilan bog'laydi va asta-sekin subyekt sifatidagi mavqei rivojlantiradi. Bu tushuncha ijtimoiylashuvning tor adaptatsiya talqinini yengib o'tishga imkon beradi.

Moslashish, albatta, zaruriy komponent hisoblanadi, chunki bola oila, sinf, tengdoshlar guruhi, ta'lim muassasasi va kengroq ijtimoiy muhitdagi hayot qoidalarini tushunishi kerak. Biroq ijtimoiylashuv faqat moslashish bilan cheklanmaydi. Bu shaxsning mustaqil ijtimoiy harakat qilish, axloqiy hukm chiqarish, jamoaviy faoliyatda ishtirok etish, mas'uliyatni qabul qilish va samarali muloqotni rivojlantirish qobiliyatini rivojlantirishni o'z ichiga oladi.

Pedagogik nuqtayi nazardan, ijtimoiylashuv bir-biri bilan bog'liq bir nechta komponentlarni o'z ichiga oladi:

- moslashuv komponenti bolaning ijtimoiy muhitga integratsiyalashuvini va o'zaro ta'sirning asosiy qoidalarini qabul qilishini ta'minlaydi;
- qadriyatli komponent normalar, ideallar, axloqiy ko'rsatmalar va madaniy ma'nolarni rivojlantirish bilan bog'liq;
- kommunikativ komponent muloqot, hamkorlik va nizolarni hal qilish tajribasini rivojlantirishda ifodalanadi;
- faoliyat komponenti bolaning ijtimoiy ahamiyatga ega faoliyat shakllariga qo'shilishida namoyon bo'ladi;
- madaniy komponent an'analar, ramzlar, xulq-atvor naqshlari va madaniyat tili bilan tanishishni ta'minlaydi;
- subyektiv komponent shaxsning o'z pozitsiyasini tushunish, tanlov qilish va ijtimoiy harakatlar uchun mas'uliyatni o'z zimmasiga olish qobiliyatini aks ettiradi.

Zamonaviy sharoitda bu komponentlar onlayn muhitda xavfsiz, mas'uliyatli va samarali xulq-atvor normalarni rivojlantirish bilan bog'liq raqamli komponent bilan to'ldiriladi. Binobarin, pedagogikada ijtimoiylashuv normalarni o'zlashtirishning bir o'lchovli jarayoni emas, balki shaxsiy, ijtimoiy, madaniy va faoliyatga asoslangan rivojlanishning murakkab tizimidir. Shuning uchun u ta'lim bilan chambarchas bog'liq, ammo unga chek qo'yilmaydi. Ta'lim ijtimoiylashuvning pedagogik jihatdan tashkil etilgan yo'nalishini belgilaydi, ijtimoiylashuv esa shaxs rivojlanadigan ta'sirlarning butun spektrini qamrab oladi.

"Ijtimoiylashtirish" tushunchasining evolyutsiyasi shaxs va uning jamiyat bilan munosabatlari haqidagi ilmiy tushunchalarning o'zgarishini aks ettiradi. Dastlab, ijtimoiylashuv asosan shaxsning ijtimoiy muhitga moslashishi sifatida tushunilgan. Bu mantiqda jamiyat normalar, talablar va xulq-atvor modellarining manbai, shaxs esa

mavjud tartiblarga moslashishi kerak bo'lgan subyekt sifatida qaralgan. Bu talqin muhim edi, chunki u bolaning ijtimoiy hayotga integratsiyalashuv mexanizmini tushuntirishga imkon berdi, ammo u shaxsning o'z faoliyatini yetarlicha hisobga olmadi.

Keyingi bosqich ijtimoiylashuvni normalar va ijtimoiy rollarni o'zlashtirish sifatida tushunishni o'z ichiga oldi. Diqqat qoidalarni ichkilashtirish, ijtimoiy kutganlarni qabul qilish, rol xatti-harakatlarini o'zlashtirish va institutlar tizimiga integratsiyalashish jarayonlariga qaratildi. Bu yondashuv konsepsiyaning tushuntirish salohiyatini kuchaytirdi, chunki u ijtimoiylashuv oila, maktab, tengdoshlar guruhlari, professional va madaniy jamoalar orqali sodir bo'lishini namoyish etish imkonini berdi. Biroq bu talqin ham asosan normativ bo'lib qoldi.

Pedagogik fikrning keyingi rivojlanishi ijtimoiylashuvni faol, subyektiv jarayon sifatida tushunishga olib keldi. Ushbu doirada bola nafaqat o'rganilgan normalarning tashuvchisi, balki ijtimoiy o'zaro ta'sir ishtirokchisi sifatida ham qaraladi, tanlash, talqin qilish, salbiy ta'sirlarga qarshilik ko'rsatish, o'zini o'zi belgilash va o'z ijtimoiy tajribasini yaratishga qodir subyekt sifatida namoyon bo'ladi.

O'smirlarning onlayn ijtimoiylashuvi bo'yicha tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli muhitda shaxsiy tanlashga, axborotni tanqidiy baholashga va buzg'unchi ta'sirlarga qarshi turishga tayyorlikning ahamiyati ayniqsa ortadi ^[9]. Ushbu konsepsiyaning hozirgi rivojlanish bosqichi ijtimoiylashuv makonining kengayishi bilan bog'liq.

Shaxslar bir vaqtning o'zida ta'lim, madaniy, oilaviy, ko'p madaniyatli, axborot va raqamli muhitlarga integratsiyalashgan. Shuning uchun ijtimoiylashuv ko'p kanalli jarayonga aylanib bormoqda, bu yerda an'anaviy institutlar endi ijtimoiy tajribani shakllantirishda monopoliyaga ega emas. Talabalar, maktab o'quvchilari va o'smirlarning raqamli ijtimoiylashuvi bo'yicha tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli muhit nafaqat xavf manbai, balki muloqot, hamkorlik, loyiha faoliyati, o'zini taqdim etish va avlodlararo o'zaro ta'sir uchun ham resursdir ^[2: 3; 4; 5; 7; 8].

Binobarin, "ijtimoiylashtirish" konsepsiyasining rivojlanish dinamikasini moslashuvchan modeldan normativ-rol modeliga, so'ngra subyekt-faoliyat modeliga va undan keyin integrativ modelga o'tish sifatida ifodalash mumkin. Bunda ijtimoiylashuv shaxsning o'z faoliyati, qadriyat mustaqilligi va aks ettirish qobiliyatini saqlab qolgan holda real va raqamli munosabatlar tizimiga kiritilishi sifatida tushuniladi.

Ijtimoiylashtirish ko'p bosqichli tuzilishga ega. Individual-shaxsiy daraja o'zini anglash, o'zini hurmat qilish, motivatsiya, qadriyatlarga yo'naltirilganlik, mas'uliyat va o'zini o'zi boshqarish qobiliyatining rivojlanishi bilan bog'liq. Bu darajada ijtimoiylashuv bolaning o'zini ijtimoiy munosabatlar ishtirokchisi sifatida tushunishida va o'z xatti-harakatlarini guruh hamda jamiyat normalariga moslashtirish qobiliyatida namoyon bo'ladi.

Shaxslararo-kommunikativ daraja shaxsning muloqotda ishtirok etish, hamkorlik qilish, boshqalarning pozitsiyalarini tushunish, o'z fikrlarini bildirish, kelishmovchiliklarni hal qilish va mustahkam ijtimoiy aloqalarni o'rnatish qobiliyatini aks ettiradi. Bugungi dunyoda bu daraja nafaqat yuzma-yuz muloqotni, balki raqamli muloqotni ham qamrab oladi, chunki maktab o'quvchilari va talabalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning katta qismi onlayn tarzda amalga oshiriladi.

Guruh darajasi bolaning sinfga, o'quv guruhiga, klubga, jamoaga, bolalar uyushmasiga yoki norasmiy jamoaga kiritilishini o'z ichiga oladi. Bu yerda jamoaviy harakatlar, guruh normalarini qabul qilish, rollarni taqsimlash, o'zaro qo'llab-quvvatlash va umumiy natija uchun javobgarlik ko'nikmalari rivojlantiriladi.

Institutsional daraja oila, maktab, qo'shimcha ta'lim, madaniy tashkilotlar, jamoat birlashmalari va raqamli platformalarning ta'sirini ochib beradi. Bu darajada ta'lim muassasasi nafaqat bilim almashish joyi, balki bolalar o'zaro ta'sir qoidalari, ishtirok modellari, hamkorlik shakllari va muammolarni hal qilish texnikasini o'rganadigan ijtimoiy tajriba maydoni sifatida ham xizmat qiladi.

Ijtimoiy-madaniy daraja shaxsning til, an'analar, madaniy me'yorlar, fuqarolik qadriyatlari va jamiyatning tarixiy xotirasi bilan tanishishi bilan bog'liq. Uning pedagogik ahamiyati shundaki, ijtimoiylashuvni vaziyatga moslashish bilan cheklab bo'lmaydi: u shaxsning kengroq madaniy kontekstga kiritilishini nazarda tutadi.

Raqamli daraja onlayn muloqot sharoitida paydo bo'ladigan yangi ijtimoiylashuv shakllarini aks ettiradi. Bunga raqamli identifikatsiya, onlayn muloqot, ommaviy axborot vositalaridagi xatti-harakatlar, axborot xavfsizligi, virtual jamoalarda ishtirok etish, raqamli obro' hamda konstruktiv va buzg'unchi ta'sirlarni farqlash qobiliyati kiradi. Raqamli ta'lim muhitini o'rganish shuni ko'rsatadiki, uning pedagogik salohiyati faqat raqamli xizmatlarni ta'lim va tarbiya vazifalariga maqsadli integratsiyalashgan holda amalga oshiriladi ^[8].

Ijtimoiylashuvning pedagogik mexanizmlari tashqi ijtimoiy tajribani ichki shaxsiy xususiyatlarga aylantirish usullaridir. Bu mexanizmlar xulq-atvorning qadriyat yo'nalishini belgilaydigan va bolaning nima mos, maqbul hamda ijtimoiy ahamiyatga ega ekanligini tushunishini shakllantiradigan ta'lim ta'sirini o'z ichiga oladi. Biroq zamonaviy pedagogika o'zini to'g'ridan-to'g'ri ta'sir bilan cheklab qo'ya olmaydi. Pedagogik qo'llab-quvvatlash yanada samaraliroq bo'lib bormoqda, bu orqali o'qituvchi o'quvchiga ijtimoiy vaziyatni tushunishga, tanlov qilishga, harakatlarining oqibatlarini baholashga va mas'uliyatli pozitsiyani rivojlantirishga yordam beradi.

Ijtimoiy ahamiyatga ega faoliyatda ishtirok etish ijtimoiylashuvning markaziy mexanizmlaridan biridir. Akademik hamkorlik, loyiha ishlari, ko'ngillilik, guruh muhokamalari, tadqiqot topshiriqlari va ijtimoiy loyihalarni

rejalashtirish orqali bolalar normalarni mavhum emas, balki aniq amaliyot orqali o'rganadilar. Aynan shu faoliyat ijtimoiy talablarni shaxsiy tajribaga aylantiradi.

Muloqot ijtimoiy rollarni, muloqot normalarni, bahslashish usullarini va pozitsiyalarni muzokara qilishni o'zlashtirish mexanizmi bo'lib xizmat qiladi. Muloqot orqali bolalar boshqalarni to'siq sifatida emas, balki o'zaro ta'sirdagi sherik sifatida ko'rishni o'rganadilar. Refleksiya ularga o'z xatti-harakatlarini tushunishga, harakatlarning sabablari va oqibatlarini baholashga hamda shaxsiy tanlovlarini guruh va jamiyat qadriyatlarini bilan uyg'unlashtirishga imkon beradi.

Ijtimoiy normalarning ichkilashtirilishi tashqi talablarning ichki xulq-atvor regulyatorlariga aylanishini ta'minlaydi. Identifikatsiya muhim rol o'ynaydigan shaxslarni, pedagogik avtoritetlarni, madaniy modellarni va guruhga mansublikni qabul qilish bilan bog'liq. Tanlov vaziyatlarini modellashtirish bolalarga nafaqat normalarni tushunishga, balki ularni noaniqlik sharoitida qo'llashga ham yordam beradi. Guruh faoliyatida ishtirok etish mas'uliyat, o'zaro qo'llab-quvvatlash, hamkorlikdagi intizom va birgalikda natijalarga erishish tajribasini rivojlantiradi.

Raqamli o'zaro ta'sir tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. U akademik hamkorlik, avlodlararo muloqot, loyihaga asoslangan faoliyat, ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish va raqamli madaniyatni rivojlantirish uchun ishlatilganda ijtimoiylashuvni kuchaytirishi mumkin. Shu bilan birga, u pedagogik yordamni talab qiladi, chunki raqamli muhit kiberbulling, parchalangan identifikatsiya, tashqi tasdiqqa qaramlik, axborotning haddan tashqari ko'pligi va buzg'unchi xulq-atvor modellari xavfini tug'diradi [5; 7; 9].

Ta'lim muhiti pedagogik jihatdan tashkil etilgan ijtimoiylashuv uchun asosiy makondir. U maktab, oila, tengdoshlar guruhi, o'qituvchi, madaniy muassasalar, raqamli resurslar va ta'lim amaliyotlari tizimini birlashtiradi. Uning ahamiyati nafaqat bilimlarni uzatishda, balki bola muloqot, hamkorlik, mas'uliyat, tanlov va ishtirok etish tajribasiga ega bo'ladigan sharoitlarni yaratishda hamdir.

Oila dastlabki ijtimoiylashuv, hissiy qo'llab-quvvatlash, asosiy qadriyat yo'nalishlari va xulq-atvor modellarni ta'minlaydi. Tengdoshlar guruhi tan olish, taqqoslash, o'zini tasdiqlash va norasmiy normalarni rivojlantirish uchun makon yaratadi. O'qituvchi bola va ijtimoiy madaniyat o'rtasida vositachi vazifasini bajaradi: u nafaqat talablarni qo'yadi, balki ularning shaxsiy ma'nolarini tushunishga ham yordam beradi.

Raqamli makon ijtimoiylashuvning mustaqil omiliga aylanib bormoqda. U muloqot, axborotga kirish, jamoatchilik ishtiroki va o'zini taqdim etish imkoniyatlarini kengaytiradi. Biroq uning pedagogik qiymati uning rivojlanish muhitiga aylanishiga yoki nazoratsiz ta'sirlarning o'z-o'zidan paydo bo'ladigan maydoni bo'lib qolishiga bog'liq. Shuning uchun zamonaviy ta'lim muassasalari bolalarni raqamli muhitdan ajratib qo'ymasligi, balki xavfsiz, tanqidiy va mas'uliyatli raqamli ishtirok madaniyatini rivojlantirishi kerak.

Turli yondashuvlarni taqqoslash bizga ijtimoiylashuvning pedagogik talqinlarining o'ziga xos xususiyatlarini aniqlashtirish imkonini beradi. Sotsiologik yondashuv ijtimoiylashuvni birinchi navbatda shaxsning ijtimoiy munosabatlar, normalar va rollar tizimiga kiritilishi sifatida ko'rib chiqadi. Uning kuchi ijtimoiylashuvning institutsional xususiyatini tushuntirishda yotadi, lekin u har doim ham shaxsiy rivojlanishning pedagogik shartlarini ochib bermaydi. Psixologik yondashuv shaxsning o'ziga xosligi, motivatsiyasi, o'ziga ishonchi, shaxslararo munosabatlari va bolaning ichki dunyosini rivojlantirishga qaratilgan. Uning ahamiyati, ayniqsa, o'smirlik, raqamli o'ziga xoslik va ijtimoiy farovonlikni tahlil qilishda muhimdir. Biroq pedagogik yondashuv ijtimoiy talablar, shaxsiy rivojlanish va ta'lim muhitini maqsadli tashkil etishni birlashtirishi bilan farq qiladi.

Ijtimoiylashuvning pedagogik tushunchasi shaxslar nafaqat normalarni o'zlashtirishi, balki ularga muvofiq harakat qilishni, ularni tushunishni, real hayotdagi vaziyatlarda qo'llashni va ijtimoiy tajribani o'z nuqtayi nazariga aylantirishni ham nazarda tutadi. Binobarin, pedagogikada ijtimoiylashuvga faollikni rivojlantirish jarayoni sifatida qarash kerak. Faoliyat bolaning ijtimoiy kutganlarni tushunish, xulq-atvor modellarini tanlash, muloqotda ishtirok etish, hamkorlikdagi faoliyatda qatnashish, atrof-muhit ta'sirini tanqidiy baholash va o'z harakatlari uchun javobgarlikni qabul qilish qobiliyatida namoyon bo'ladi. Bu holat, ayniqsa, raqamlashtirish sharoitida keskindir. An'anaviy ta'lim shakllari ijtimoiy institutlarning nisbiy barqarorligiga va ta'lim makonlarining boshqarilishiga tayangan.

Bugungi bolalar ko'p ta'sirlar sharoitida rivojlanadilar, bu yerda maktab va oila ijtimoiy tarmoqlar, raqamli platformalar, o'yin hamjamiyatlari, media muhittlari va algoritmik tarzda tashkil etilgan axborot oqimlari bilan birga yashaydi. Bu an'anaviy ta'lim mexanizmlari va ijtimoiylashuvning yangi shartlari o'rtasida qarama-qarshilikni keltirib chiqaradi. Agar pedagogika raqamli muhitni hisobga olmasa, bolaning ijtimoiy tajribasining katta qismi pedagogik tahlil va qo'llab-quvvatlashdan tashqarida qoladi. Shu bilan birga, raqamli ijtimoiylashuv faqat xavf sifatida talqin qilinmasligi kerak.

Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli muhit muloqot, o'rganish, loyihaga asoslangan faoliyat, kasbiy tayyorgarlik va avlodlararo o'zaro ta'sir uchun resurs bo'lib xizmat qilishi mumkin [2; 3; 4; 8]. Muammo raqamli o'zaro ta'sirning o'zida emas, balki undan foydalanish uchun pedagogik jihatdan tuzilgan sharoitlarning yo'qligidadir. Shuning uchun ta'limning vazifasi raqamli muhitni o'z-o'zidan paydo bo'ladigan ta'sirlar makonidan boshqariladigan rivojlanish makoniga aylantirishdir.

Pedagogik jihatdan boshqariladigan ijtimoiylashuv bir nechta shartlar bajarilgan taqdirda mumkin:

birinchidan, ta'lim muhiti qadriyatlarga asoslangan bo'lishi kerak, bola qo'shma faoliyatning asosini tashkil etuvchi normalar va ma'nolarni tushunishi kerak;

ikkinchidan, ijtimoiylashuv harakatga yo'naltirilgan bo'lishi kerak, normalar deklaratsiyalar orqali emas, balki hamkorlikning real shakllarida ishtirok etish orqali o'rganiladi;

uchinchidan, o'quvchiga o'z tajribasini tushunishga imkon beradigan mulohaza zarur;

to'rtinchidan, pedagogik qo'llab-quvvatlash bolaning individual xususiyatlarini, jumladan, uning yoshi, ijtimoiy tajribasi, muloqotdagi qiyinchiliklari, raqamli amaliyotlari va tan olinishga bo'lgan ehtiyojini hisobga olishi kerak;

beshinchidan, maktab akademik, ta'limiy, ijtimoiy va raqamli faoliyatlar o'rtasidagi aloqalarni ta'minlashi kerak.

Ijtimoiylashtirishning inklyuziv jihati ayniqsa muhimdir. Ko'rish qobiliyati zaif o'smirlarni psixologik va pedagogik qo'llab-quvvatlash bo'yicha tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, maxsus ta'lim ehtiyojlariga ega o'quvchilarni ijtimoiylashtirish ishtirok etishdagi to'siqlarni yengib o'tish va ijtimoiy muhitga qo'shilishni ta'minlash uchun ixtisoslashgan qo'llab-quvvatlash texnologiyalarini talab qiladi ^[1]. Bu pozitsiya ijtimoiylashuv tushunchasini gumanistik kategoriya sifatida mustahkamlaydi: uning natijasi nafaqat normalarga moslashish, balki har bir bolaning ijtimoiy hayotda to'liq ishtirok etishi uchun sharoit yaratishdir.

Binobarin, natijalarni muhokama qilish bizga ijtimoiylashuv pedagogik kategoriya sifatida ta'lim, faoliyatga asoslangan, shaxsiy, madaniy va raqamli yondashuvlarni integratsiyalash tomon rivojlanayotganini ta'kidlash imkonini beradi. Uning zamonaviy tushunchasi moslashishga qisqartirishdan voz kechishni va shaxsning ijtimoiy ahamiyatga ega faoliyatga subyektiv jalb qilinishi modeliga o'tishni talab qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tahlil ijtimoiylashuv integrativ pedagogik kategoriya bo'lib, shaxsni ijtimoiy munosabatlar tizimiga, madaniy me'yorlarga, qadriyat yo'nalishlariga, kommunikativ amaliyotlar va faol ishtirok shakllariga integratsiya qilish jarayonini aks ettiradi, degan xulosaga kelishga imkon beradi. Pedagogikada ijtimoiylashuv faqat bolaning jamiyatga moslashishi bilan cheklanmaydi. U ijtimoiy tajribani faol egallash, faollikni rivojlantirish, tanlov qilish, mas'uliyatli bo'lish, hamkorlik qilish va mulohaza yuritish qobiliyatlarini shakllantirishni o'z ichiga oladi.

"Ijtimoiylashtirish" tushunchasining evolyutsiyasi moslashuvchan tushunchadan normativ-rol yondashuviga, so'ngra subyekt-faoliyat yondashuviga va nihoyat, zamonaviy integrativ yondashuvga o'tishni namoyon etadi. Bugungi sharoitda ijtimoiylashuv bir vaqtning o'zida ta'lim, oilaviy, guruh, madaniy va raqamli muhitda sodir bo'ladi. Shu sababli pedagogika fanida nafaqat an'anaviy ta'lim muassasalari, balki onlayn muloqotning yangi shakllari, raqamli identifikatsiya va ommaviy axborot vositalaridagi xatti-harakatlar ham ko'rib chiqilishi kerak.

Ijtimoiylashtirish mazmuni moslashuvchan, qadriyatli, kommunikativ, faoliyatga asoslangan, madaniy, raqamli va subyektiv komponentlarni o'z ichiga oladi. Uning darajalari individual-shaxsiy, shaxslararo-kommunikativ, guruhli, institutsional, sotsiomadaniy va raqamli o'lchovlar bilan ifodalanadi.

Ijtimoiylashtirishning pedagogik mexanizmlari ta'limiy ta'sir, qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy ahamiyatga ega faoliyatga qo'shilish, ta'limiy hamkorlik, muloqot, refleksiya, normalarni ichkilashtirish, identifikatsiya, ijtimoiy loyihalash, tanlov vaziyatlarini modellashtirish, jamoaviy faoliyat va raqamli o'zaro ta'sirni o'z ichiga oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Prosvetova T.P., Ugryumova A.A. Ijtimoiy ta'lim zamonaviy ijtimoiy-pedagogik nazariyalar kategoriyasi sifatida // Xalqaro tadqiqotlar jurnali. 2021. № 1(103). DOI: 10.23670/IRJ.2021.103.1.121.
2. Knissarina M.M., Syzdykbayeva A.D., Ramazanova D., Togaibeva A.K. Kasbiy tayyorgarlik sharoitida talabalarning raqamli ijtimoiylashuvi // L.N. Gumilyov nomidagi Yevrosiyo milliy universiteti axborotnomasi. Pedagogika. Psixologiya. Sotsiologiya seriyasi. 2023. 143(2)-jild. 195–202-betlar. DOI: 10.32523/2616-6895-2023-143-2-195-202.
3. Gebremariam H.T., Dea P., Gonta M. Raqamli ijtimoiylashuv: bakalavr talabalari orasida ijtimoiy tarmoqlarda ijtimoiylashuv uchun shaxslararo muloqot motivlariga oid tushunchalar // Heliyon. 2024. 10(20)-jild. Maqola e39507. DOI: 10.1016/j.heliyon.2024.e39507.
4. Darinskaia L., Moskvicheva N. Avlodlararo ta'lim keksa odamlarning raqamli ijtimoiylashuvi resursi sifatida // 2019-yilgi Pedagogika, kommunikatsiya va sotsiologiya bo'yicha xalqaro konferensiya materiallari. Ijtimoiy fanlar, ta'lim va gumanitar fanlar bo'yicha tadqiqotlardagi yutuqlar. 2019. P. 448–451. DOI: 10.2991/icpcs-19.2019.99.
5. Igbayeva A., Erbolatuly D., Turarova G. Kiberijtimoiylashuv: tendensiyalar va istiqbollar // Pedagogika va psixologiya. 2020. № 4(45). P. 115–123. DOI: 10.51889/2020-4.2077-6861.14.

6. Stornaiuolo A. Raqamli ijtimoiylashuv kontekstlari: o'smirlarning ijtimoiy tarmoq saytlaridagi o'zaro ta'sirini o'rganish // Inson taraqqiyoti. 2017. 60(5)-jild. 233–238-betlar. DOI: 10.1159/000480341.
7. Volkova E.N. Zamonaviy o'smirlarning ijtimoiylashuv hodisalari: pro va contra // Ijtimoiy psixologiya va jamiyat. 2025. 16(2)-jild. 23–42-betlar. DOI: 10.17759/sps.2025160203.
8. Voishcheva E.L. Boshlang'ich maktab o'quvchilarining ijtimoiylashuvi tuzilmasida raqamli ta'lim muhiti: xavflardan resurslargacha // Psixologik-pedagogik jurnal "Gaudeamus". 2026. 25(1)-jild. 83–90-betlar. DOI: 10.20310/1810-231X-2026-25-1-83-90.
9. Xodaev A.S. O'smirlarning internet ijtimoiylashuvining salbiy ta'siriga qarshi turishga shaxsiy tayyorgarligini rivojlantirishning pedagogik vositalari // "Gaudeamus" psixologik-pedagogik jurnali. 2024. 23(3)-jild. 56–66-betlar. DOI: 10.20310/1810-231X-2024-23-3-56-66.
10. Sunnatova R.I. Raqamlashtirilgan ta'lim muhitida 7–11-sinf o'quvchilarining ijtimoiylashuv darajasi // Saratov universitetining Izvestiyasi. Ta'lim akmeologiyasi. Rivojlanish psixologiyasi. 2022. 11(3)-jild. 196–206-betlar. DOI: 10.18500/2304-9790-2022-11-3-196-206.
11. Kobilchenko V., Omelchenko I. Ko'rish qobiliyatining chuqur buzilishi bo'lgan o'smirlarning ijtimoiylashuvini psixologik va pedagogik qo'llab-quvvatlashning integrativ texnologiyasi // Ukrainada masofaviy ta'lim: innovatsion, normativ-huquqiy, pedagogik jihatlar. 2023. 1(2)-jild. 218–229-betlar. DOI: 10.18372/2786-5495.1.17325.
12. Paatova M.E., Arakelov A.V., Babayan A.V., Shebanets E.Y., Agoshkova O.V. Deviant xulq-atvorga ega o'smirlarni ijtimoiy va pedagogik reabilitatsiya qilish // Ijtimoiy va xulq-atvor fanlari bo'yicha Yevropa materiallari. 2020. 92-jild. 875–883-betlar. DOI: 10.15405/epsbs.2020.10.05.117.
13. Safarly M.S. O'rta maktabda ijtimoiylashuv jarayonida o'quvchilarning shaxsiy kasbiy shakllanishi // Alma Mater. Vysshay School axborot byulleteni. 2018. № 10. P. 45–49. DOI: 10.20339/AM.10-18.045.
14. Sorochinskaya E. Rossiyadagi ijtimoiy pedagogika: tendensiyalar, muammolar, g'oyalar // Jamiyat. Integratsiya. Ta'lim. Xalqaro ilmiy konferensiya materiallari. 2015. 3-jild. 399–406-betlar. DOI: 10.17770/sie2015vol3.359.
15. Morese R., Palermo S., Nervo J. Ijtimoiylashuv: ko'p o'lchovli nuqtayi nazar. London: IntechOpen, 2018.
16. Mead G.H. Aql, o'zlik va jamiyat: ijtimoiy xulq-atvorchi nuqtayi nazaridan. Chikago: Chikago universiteti nashriyoti, 1934.
17. Berger P.L., Luckmann T. Haqiqatning ijtimoiy qurilishi: bilim sotsiologiyasi bo'yicha risola. Nyu-York: Anchor Books, 1966.
18. Bronfenbrenner U. Inson taraqqiyoti ekologiyasi: tabiat va dizayn bo'yicha tajribalar. Kembrij: Garvard universiteti nashriyoti, 1979.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.